

Kultuurvorming en kultuurherstel te midde van die huidige kultuuroorlog

GDS Smit

Toe 'n groep Voortrekkers onder leiding van Jacobus Uys getrek het om die Kaapkolonie vir goed te verlaat, het hulle in April 1837 naby Grahamstad uitgespan. 'n Engelse afvaardiging het die trekkers besoek en 'n Statevertaling-Bybel aan hulle oorhandig. In die Voortrekkermonument in Pretoria vind ons 'n uitbeelding op die marmergedenkmuur van die oorhandiging van dié Bybel aan die trekkers. Bewus van die diep gewortelde Christelike kultuur waarop die trekkers hulle lewens gebou het, was dié Bybel 'n getuigenis dat hulle van God afhanklik is in tye van gevaar en onsekerheid en dat sy Woord 'n lig op hulle pad sou wees (vgl. Ps. 119:5).

Toe my groot oupagrootjie, eerwaarde Erasmus Smit, die week voor die slag van Bloedrivier elke aand by Sarel Cilliers gestaan het, en hulle saam die gelofte van Bloedrivier herhaal het, was daar geen twyfel dat hulle voor die heilige God van hemel en aarde staan, en dat Bloedrivier een van die waterskeidingsoomblikke in die voortbestaan van dié volk sou wees nie. Die gelofte getuig van 'n diepe besef van hulle afhanklikheid van God, en daarom was dit vir hulle voor-die-hand-liggend om te aanvaar dat die nageslag as verbondskinders op die ou spore van die vaders sou loop in afhanklikheid van God en spreek die gelofte die hoop uit dat die kindskinders in die verbondsverantwoordelikheid daarvan sou deel.

Met verloop van tyd het 'n kultuurskuif gekom in die Afrikaner se beskouing oor die Bybel, die kerk en die wêreld, in so mate, dat ons nie meer kan sê ons leef in 'n Christelike kultuur nie. Ons bevind onself tans midde-in 'n kultuuroorlog, wat konfliktpunte soos geloof, geskiedenis en kultuur op die spits dryf. Hierdie kultuuroorlog word onder andere deur die *BLM-beweging*, die *Pride-beweging*, die vandalisering van kultuurhistoriese standbeelde en -geboue, die feminisme, ens. gekenmerk. Baie teologiese fakulteite het die kontra-kultuurbeweging hoek, lyn en sinker gesluk met *Afrika-Renaissance*, inklusiwiteit, gelykheid, gender-kwessies, sosiale geregtigheid, bevrydingsteologie en feministiese teologie, wat die sillabusse van die teologiese kursusse oorheers.

Die stadige ineenstorting van die tradisionele Christendom in Suid-Afrika en die opkoms van 'n verskeidenheid *pseudo-Christendom* met 'n teologie wat mense se ego's streel, ons liefhebberye voed en as impuls dien vir sondes, word vandag openlik van sommige kansels en sosiale media platforms af gepreek. Sulke prediking het wel 'n spirituele aanspraak, maar is ver van die tradisionele Christendom verwyder. 'n Toenemende aantal van ons mense het hulle eie weergawes van Christenwees uitgedink, en die gevolg is dat baie sê: "Ja vir Jesus, nee vir die kerk". Hulle verval egter maklik in 'n oppervlakkige Christenwees, gefokus op goed-doen en goed-voel, maar 'n lewe gekenmerk deur die afwesigheid van 'n

Christo-sentriese teologie. Só 'n teologie verval maklik in 'n godsdienstigheid sonder God. Sommige wil nie graag met God breuk nie, maar sien nie regtig kans vir die kerk nie, en wil beweer dat om Bybelverse met *Whatsapp* aan te stuur, hulle godsdienstigheid bewys, en om *YouTube-kerk* te kyk in die bed met jou nagklere en 'n koppie koffie, hulle meer verryk, met dié bonus dat hulle nie hul besige agendas hoef te onderbreek met, soos hulle dit beskou, onbenullige rituele van kerk en liturgie, waaroor mense in elk geval nie kan saamstem nie.

Ten spyte van bogenoemde, is daar by ons wat die Here liefhet en die roeping van sy kerk in die samelewing verstaan, konsensus dat ons by die Afrikaner opnuut 'n liefde vir God se Woord én vir sy kerk wil leer, en derhalwe die sekulêre kultuur moet hervorm. Die vraag is egter hoe ons te werk moet gaan om dit te bereik, veral in 'n tyd waarin mense nie graag meer kerk toe gaan nie en die kerk weens verskeie redes sy invloed in die samelewing verloor het?

Die Woord gee vir ons goeie voorbeelde van hoe ons die uitdagende opdrag om die evangelie in 'n vreemde, vyandige wêreld te verkondig, moet aanpak. Paulus het, toe hy die evangelie van Christus in 'n vreemde kultuur en plek moes verkondig, gemeenskaplike grond gevind waaraan hy die evangelie kon knoop. In Handeling 17:19-32 word vir ons beskryf hoe hy op die markplein van Athéne, wat beskou was as die destydse bakermat van die wysbegeerte, gaan staan het, en in die idioom van sy tyd met die mense gepraat het oor hulle behoefte aan 'n persoonlike God, aangesien hulle gode onpersoonlike mensgemaakte wesens was, wat nie die natuurlike behoefte aan verbondenheid kon vul nie.

Ons het dié ooreenkoms met wat Paulus in Athéne gevind het, daarin dat die kultuur waarin ons ons tans bevind, óók nog godsdienstig van aard is. George Lucas se Jedi se woorde: "*May the force be with you*" getuig veel van die kultuur waarin ons ons bevind, waarbinne daar nie plek vir Christus is nie, maar wel vir die "*Force*". Soos Paulus, moet ons óók vandag rekening hou met die filosowe van die dag wat verlossing in die mens, in die natuur óf in mensgemaakte gode soek. Soos Paulus, verkondig ons óók die evangelie in 'n kultuur waarin die kerklike taal vreemd is, en óók op plekke wat nie tradisioneel beskou sou word as amptelike aanbiddingsplekke nie.

Ons koester ongelukkig 'n illusie as ons dink ons gaan die afgedwaaldes met sambokke kerk toe jaag. Ons moet natuurlik nie ophou preek nie, maar ons kan nie daar stop nie. Ons sal soos die gelowiges van ouds, die evangelie aan die wêreld moet bring op 'n manier wat aansluit by die idioom van die tyd en ons sal op die "markpleine" van die tyd gehoor moet word om die hart van die wêreldling te raak. Ons sal dus ook gemeenskaplike grond moet identifiseer. Die omstandighede waarin ons ons tans in Suid-Afrika bevind, bied egter vir ons

gulde geleenthede om die ou paaie te herontdek en in die proses 'n stewige dosis Bybelse teologie vir die sekulêre samelewing in te gee. Ek noem enkele voorbeelde hier onder hoe ek dink ons dit kan begin doen.

Ons benodig baie meer Afrikaanse kunstenaars en sangers wat tot die kultuuroorlog toetree, met Bybelse temas en gesonde reformatoriese teologie.

Let op hoe byvoorbeeld sommige *Country*-liedere op subtiële wyse met Bybelse temas omgaan, sonder dat mens dit as geestelike liedere sou beskou. Daar is talle voorbeelde, ek noem twee, naamlik: Blake Shelton se *God's Country* met woorde in die lirieke soos: "*Got a deed to the land, but it ain't my ground. This is God's country*" of dié van Brooks & Dunn se "Believe" met die lirieke: "*I can't quote the book, The chapter or the verse. You can't tell me it all ends, In a slow ride in a hearse*".

Ons moet ook nie die belangrike rol van teater en film onderskat nie. Films uit die vorige eeu soos *The Robe* (1953), *Ben-Hur* (1959), *Barabbas* (1961), en *The Ten Commandments* (1956) het 'n belangrike rol gespeel in die heroriëntering van die *post - WWII* kultuur van fatalisme, pessimisme en agnostisisme. Ons benodig in ons tyd meer dokumentêre films soos *The Riot and the Dance* om die *Discovery*-kanaal en *National Geographic* se evolusie-teologie teen te werk en ons benodig kinderprogramme waarin die strokiesprentkarakters nie worstel met hulle gender en uiteindelik verlief raak op hulle beste selfdegeslag vriend, of selfs vriende, nie!

Nog 'n terrein wat ons kan gebruik om die kultuur te beïnvloed, is dié van ons erfenis. Daar is 'n groeiende belangstelling onder jongmense in die geskiedenis, veral omdat hulle nie die geskiedenis gehoor het nie, of omdat hulle verdraaide weergawes van die geskiedenis gehoor het, en self wil vasstel wat waar is en wat nie. Dit is een van die redes waarom lirieke soos "*De la Rey*" en "*Afrikanerhart*" so gewild was. Deur ons erfenis te herontdek, kan ons ook die waardes en lewensbeskouing van ons voorouers herstel of vorm.

Ons het groot geleenthede om die boodskap van die Bybel uit te dra, maar ons benodig meer Christen kunstenaars en wetenskaplikes wat dit help doen. Ons het ongetwyfeld 'n belangrike roeping tot kultuurvorming en -hervorming midde-in die kultuuroorlog wat tans woed. In die stryd wat woed, word ons in Efesiërs 6:12 opnuut herinner wie die werklike vyand van die kerk is: "*Want ons worstelstryd is nie teen vlees en bloed nie, maar teen die owerhede, teen die magte, teen die wêreldheersers van die duisternis van hierdie eeu, teen die bose geeste in die lug*".